

учитываються особливості підприємства як суб'єкта малого бізнесу та інформаційні потреби осіб, приймаючих рішення. Першочерговим орієнтиром при побудові системи є вибір інструментів та методів, відповідних цільовим встановкам підприємства та відповідаючим потребам в відстеженні «вузьких» місць в ресурсній політиці підприємства.

Існуючі підходи до оцінки ефективності контролінгу відображають з різних точок зору ступінь рішення завдань контролінгу в організації. Попередня оцінка ефективності системи контролінгу та її подальший аудит, засновані на поєднанні розрахунків та експертних оцінок, повинні сприяти оптимізації системи. Система контролінгу в малій фірмі ефективна, якщо вона орієнтована на досягнення цілей, на інтеграцію управління та на відстеження «вузьких місць» в умовах обмежених ресурсів.

Найбільш перспективним напрямком розвитку концепції контролінгу в Україні є розширення застосування принципів контролінгу на нові сфери діяльності, зокрема, пов'язані з технологічними процесами та управлінням інноваціями.

МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

О. В. ДИМЧЕНКО, д. е. н., О. Б. КАЙДАННИК, аспірантка
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*
matu300089@mail.ru

Комунальне господарство є однією з найбільш важливих галузей економіки, яка справляє вирішальний вплив на всі сторони життєдіяльності населення, особливо в містах та великих населених пунктах з багатоповерховою забудовою. При відключенні водопостачання, водовідведення, теплопостачання життя в багатоповерховому будинку стає неможливим.

Зниження ефективності діяльності комунальних підприємств значною мірою впливає на кожного громадянина – низька якість послуг, забруднення навколишнього середовища, небезпека виникнення аварій та техногенних катастроф – все це чинить негативний вплив на стан здоров'я та добробут

населення. При цьому перманентно зростає собівартість комунальних послуг, що призводить до росту тарифів.

Проблема модернізації комунальних підприємств вирішується в світовій практиці шляхом використання однієї з трьох моделей управління розвитком комунального господарства:

1. Англійська (дотримується постулату щодо доцільності приватизації об'єктів комунальної власності);
2. Французька (передбачає комунальну форму власності підприємств інфраструктури);
3. Німецька (характеризується тим, що підприємства галузі стають акціонерними товариствами з основним пакетом акцій муніципалітетів).

Таблиця 1 – Моделі управління розвитком підприємств комунальної галузі (складено на основі [1-4])

Характеристика	<i>Англійська модель</i>	<i>Французька модель</i>	<i>Німецька модель</i>
Форма власності	Приватна	Муніципальна, передача об'єктів у концесію приватним інвесторам	Акціонерна з основним пакетом акцій муніципалітетів
Дії держави	Злиття муніципальних підприємств в десять регіональних державних компаній з їх подальшою приватизацією	Комунальні підприємства управляються комунами, підпорядкованими муніципальним радам	Відмова від надання соціальної допомоги населенню через комунальні підприємства. Субсидії надаються безпосередньо малозабезпеченим сім'ям
Інвестиційна політика	Перед приватизацією списуються усі борги комунальних підприємств. Майно приводиться в працездатний стан за рахунок держави	Підприємства передаються на основі договорів у концесії приватному бізнесу через тендери, які проводяться муніципалітетами	Кошти, що вивільнялися, були направлені в якості інвестицій на модернізацію мереж та обладнання. Відбувається створення перших банків сприяння розвитку ЖКГ
Тарифна політика	Тариф формується підприємствами. Усі борги поточного року включаються у тариф наступного року та розподіляються між усіма споживачами	В угодах прописується рівень тарифів за комунальні послуги та вкладання коштів у розвиток комунального господарства	Після реформи спостерігається можливий зріст вартості послуг, споживачі забезпечуються приладами обліку

Соціальна політика держави та підприємств	У країні існує заборона на відключення послуг для побутових споживачів. Списки боржників опубліковуються в пресі та доступні громадськості	Муніципалітети несуть відповідальність за якість послуг перед населенням	Вибір постачальника послуг здійснюється на конкурсній основі. У підприємств виникає необхідність надання додаткових послуг. З'являється термін multi-utility
Якість послуг, що надаються	Законодавчо закріплені вимоги щодо якості послуг, що надаються	Підвищення якості послуг внаслідок модернізації мереж	Ведення на підприємствах клієнтської бази, задоволення запитів користувачів, існування різних схем оплати та додаткових послуг в залежності від потреб

В українських реаліях перспективною моделлю управління розвитком комунальних підприємств є французька модель, зокрема, схема передачі комунального підприємства в концесію як цілісного майнового комплексу.

В рамках реалізації такої концесійної схеми органи місцевого самоврядування передають на певний строк концесіонеру право експлуатації комунального підприємства із зобов'язанням істотного поліпшення його основних фондів. Концесіонер фінансує ресурсозберігаючі технології, визначені в концесійному договорі, знижуючи тим самим собівартість комунальних послуг, та здійснює концесійні платежі до міського бюджету. Граничний розмір річного концесійного платежу в Україні не може перевищувати 10% вартості майна, що передається в концесію [5].

При цьому концесіонер отримує прибуток від управління комунальним підприємством, який формується за рахунок реалізації населенню вироблених комунальних послуг за тарифами, установленними у концесійному договорі. Повернення капітальних вкладень концесіонера здійснюється з прибутку від управління об'єктом концесії. У підсумку бюджетні витрати відповідного міського господарства на утримання об'єкта ЖКГ суттєво скорочуються.

Закон України «Про концесії» передбачає, що передача об'єкта у концесію повинна здійснюватися за результатами концесійного конкурсу [6]. Порядок проведення концесійних конкурсів, а також порядок укладення на їх основі концесійних договорів встановлений Кабінетом Міністрів України [7]. З метою обліку, укладений договір концесії має бути зареєстрований

виконавчим комітетом міської ради і протягом п'яти діб внесений до спеціального реєстру, який веде Фонд державного майна України [8].

Проведення концесійного конкурсу у сфері ЖКГ дозволить органу місцевого самоврядування вибрати концесіонера, що пропонує найкраще співвідношення наступних показників: обсяг інвестування; розмір концесійних платежів; величина тарифів на комунальні послуги; якісні параметри виробництва комунальних послуг.

У той же час необхідно відзначити, що Закон України «Про концесії» (ст.6) допускає можливість укладення концесійного договору і в тому випадку, якщо на участь у конкурсі подав заявку тільки один претендент [6]. Тобто, фактично в Україні об'єкт може бути передано в концесію без проведення концесійного конкурсу.

Оскільки комунальні підприємства є природними монополіями та забезпечують життєдіяльність будь-якої території, концесійний конкурс (фактична наявність щонайменше двох претендентів) повинен отримати статус обов'язкової умови реалізації концесійних відносин в Україні.

Література: 1. Тарасюк Е.А. Зарубежный и отечественный опыт реформирования коммунального хозяйства : [Электронный ресурс] / Е.А. Тарасюк // Економічні науки. Серія : Регіональна економіка : зб. наук. праць. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/en_re/2010_7_5/9.pdf 2. Воротинцев В.А. Організаційно-економічний механізм підвищення ефективності підприємств житлово-комунального господарства : дис. канд. екон. наук: 08.00.04 / В.А. Воротинцев; МОН України, Приазовський держ. техн. ун-т. – Маріуполь, 2008. – 160 с. 3. Друри К. Управленческий и производственный учет : учеб. / К. Друри; [пер. с англ.]. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 1071 с. 4. Полуянова М.В. Підвищення інвестиційної привабливості підприємств житлово-комунального господарства України на основі використання закордонного досвіду / М.В. Полуянова // Культура народів Причорномор'я. – 2012. - № 225. – с. 55-58. 5. Про затвердження Методики розрахунку концесійних платежів: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2000 р. №639 // Збірник урядових нормативних актів України. – 2000. – №16. – Ст. 492. 6. Про концесії: Закон України від 16 липня 1999 р. №997-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 41. – Ст. 373. 7. Про затвердження Положення про проведення концесійного конкурсу та укладення концесійних договорів на об'єкти права державної і комунальної власності, які надаються у концесію: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2000 р. №642 // Збірник урядових нормативних актів України. – 2000. – №16. – Ст.494. 8. Про реєстр концесійних договорів: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 січня 2000 р. № 72 // Зібрання законодавства України. Серія 1. Постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України. – 2000. – №3. – Ст. 150.